

Dagmar Nielsens foredrag om kvindens særpræg og livsopgave

Taler

Dagmar Nielsen
Lærer og
kvindesagsforkæmper

Omstændigheder

Note af Henrik Loft Nielsen, 1999 *Om manuskriptet* Ovenstående tekst har Dagmar Nielsen skrevet med blæk på 25 løse ark i kvartformat (18 cm x 23 cm, antagelig sider fra en ulinieret stilebog). Ord og sætninger, der skal lægges særlig vægt på, har hun understreget med rød blyant. Det drejer sig utvivlsomt om et foredrag, og sandsynligvis et, der er holdt mange gange, for papiret virker slidt af lang tids brug. Manuskriptet er ikke dateret, men referencen til Gina Lombrosos bog "Kvindens Sjæl" viser, at det tidligst kan være skrevet i 1924, hvor Lombrosos bog udkom i dansk oversættelse. Manuskriptet "Kvindens Særpræg og hendes Livsopgave" forærede Dagmar Nielsen i et af sine sidste år til sit barnebarn, Helle. Manuskriptet er i juni 1999 skænket til Kvindehistorisk Samling på Statsbiblioteket i Århus.

Det er saa ofte paavist, hvorledes det var selve Udviklingen, der førte de Tusinder af Kvinder ud af Hjemmene, dengang Arbejde, der indtil da var blevet udført dør, blev lagt over i Fabrikker og de til dem knyttede Virksomheder.

Kvindebevægelsen, der arbejdede Side om Side med Udviklingen, søgte da at aabne alle de Porte, der hidtil var stængede for Kvinder, Portene ud til den store Verden, som Mændene havde indrettet efter deres eget Behov og Synspunkter, – søgte at aabne disse Porte med det Maal for Øje at frigøre Kvinden fra den økonomiske Afhængighed, der kun alt for ofte henviste hende til enten at indgaa Ægteskab af Forsørgelses hensyn eller at spise Naadsensbrød i en eller anden Slægtnings Hjem.

I den følgende Periode ser vi da Kvinderne strømme ind ad de aabnede Døre og erobre sig en mer eller mindre god Plads paa Arbejdsmarken.

For dem, der samtidig med saaledes at vinde en økonomisk Selvstændighed fandt et Arbejde, der paakaldte deres levende Interesse og gav dem Arbejdsglæde, følte den nye Landvinding som en Lykke.

Men hvorledes gik det saa alle de andre, dem, der ikke kunde vælge deres

Arbejde, dem, der blev anbragt i Fabrik, i Kontor, i Butik?

Gennemsnitskvinden, hun, der sidder og lægger Talkolonner sammen, skriver paa Maskine, passer Telefon o. s. v. – Dag efter Dag, Aar efter Aar, – føler hun sig nu lykkelig? Eller er hendes Liv i Strid med hendes Natur, med hendes inderste Trang, der kræver Kærlighedsliv, Moderlykke?

Det er en Kendsgerning, at Antallet af Ægteskaber, og særlig uden for den egentlige Arbejderklasse, i de sidste halvhundrede Aar er gaaet stærkt tilbage, og at et stadig ringere Procenttal af Kvinder bliver Mødre, en Udvikling, der er sideløbende med Kvindebevægelsens Fremgang, uden at man dog kan hævde, at *den* alene er Aarsag.

Det er da ikke svært at forstaa, at det Spørgsmaal: “hvordan skal der skaffes de Kvinder, der ønsker at blive Moder, Mulighed derfor?” kan blive rejst – og rejses rundt om os. Nu er det jo en overmaade taknemmelig Opgave at prise Moderlykken. Og saa snart det Spørgsmaal kastes ud: “hvad er Kvindens Livsopgave?” er i samme Øjeblik Svaret parat, og fra de tusinde Munde lyder et Kor af manende Røster, der raaber højt op om, at i Hjemmet, hos Barnet, dør har Kvinden sin Plads, – og dør alene! Moderskabet er hendes Livskald!

Ak ja, hvor mange, mange vilde ikke hellere end gerne tage denne Plads i Hjemmet, hos Barnet. Men naar der nu ikke *er* noget Hjem, nogen Mand, til enhver Kvinde? Og naar de Udveje, der anvises Kvinden, til – trods alle Hindringer – at følge sit høje Moderkald ikke er saadan, at hun kan slaa ind paa dem, hvad saa?

Er hendes Liv da forfejlet, hendes Livsopgave uløst? Det ligger nær at spørge, hvordan forholder det sig med den anden Halvdel af Menneskene? Hvad er Mandens Livskald?

Stiller man *det* Spørgsmaal, kunde det jo nok ske, at Svarene kom knap saa rapt, og knap saa enslydende. Maaske en og anden vilde sige, at det maatte vel være Mandens Livsmaal at herske, at gøre sig Jorden underdanig. Men det kunde ogsaa hænde, at adskillige Mænd vilde hævde den Opfattelse, at det maatte være forskelligt, en fælles Livsopgave for alle Mænd kunde der ikke peges paa, hver især maa finde sin og søge at løse den. Og da en lærd kvindelig Dr. phil. engang søgte at fastslaa, hvad der alene er Kvindens Opgave, præciserede hun med det samme Mandens – som den at blive Fader og skaffe Føde og Ly til Moder og

Børn.

Men selv om der nu virkelig ogsaa findes Mænd, der synes at anse det for deres Livs vigtigste Maal at blive Fader – ofte uden smaaligt Hensyn til, hvad der saa for øvrigt bliver af Barnet, eller Børnene, og hvordan Moderen klarer *sin* Opgave over for dem, – saa vil dog sikkert det store Flertal af de Mænd, hvis Mening vi i det hele ønsker at regne med, tage bestemt Afstand fra den Tanke, at den Mand, der ikke opnaar Faderværdigheden, har forfejlet sit Liv, har vist sig ude af Stand til at løse sin Livsopgave.

Og selv med den mest ubetingede Anerkendelse af, at Kvinden er forskellig fra Manden, saa maa det dog lige saa ubetinget hævdes, at hun saavel som han i første Række er Menneske, – at ogsaa hun kan naa en rig Udvikling, selv om hun ikke bliver Moder. Hvem vil vove at paastaa, at hun har forspildt sit Liv, fordi hendes Evner og Kræfter maa anvendes paa anden Maade?

Og saa kunde det vel være paa Tide at undersøge, hvad det da er for Egenskaber, der – foruden de selvfølgeligelige fysiske Betingelser for hendes Moderskab – gør Kvinden særlig egnet til at løse denne Opgave, – hvad det er, der præger hende – i Sammenligning med Manden, den typiske Mand.

[*Følgende parentes er tilføjet:*] (Det er Typen, Fællespræget, her tales om. Afvigelser derfra, i det ene eller andet, er en given Sag. Og enhver tænkende, nogenlunde selvstændigt udviklet Kvinde føler Uvillie mod den Generaliseren, der er saa almindelig – og saa nem at paastaa, saa snart Talen er om Kvinder. Vi vil betragtes og behandles som Individier, som Enere. Og vi vil modsætte os den middelalderlige Tilstand, at den enkelte altid opfattes som kun et Led af sin Slægt, sin Stand, sin Samfundsklasse. En Opfattelse, som Humanismen søgte at tage Livet af, da den hævdede Individets Ret. – Nutiden søger at skabe Harmoni mellem Samfundsfølelse og den selvstændige Personlighed, Enerens Ret.)

Kvindens Sjæleliv, det for hende ejendommelige, der gør hende saa ulig Manden, er ganske vist ofte gjort til Genstand for Betragtninger og Skildring i Litteraturen, mest i mer eller mindre – navnlig mindre! vellykkede Romaner af saavel Han- som Hunforfattere; hendes saakaldte kvindelige Skrøbeligheder afgiver ofte Stof til Vittighedsblades Tekst og Tegninger og til Anekdoter, som vore Søndagsblade fyldes med. Og saa at sige overalt og altid vurderes hun efter

rent ydre Maalestok: hendes Haar, Øjne, Mund, Ben; hendes Vækst og Figur o. s. v.

Derimod er en virkelig objektiv, videnskabelig Undersøgelse og Behandling af Kvindens særlige Psyke endnu kun i sin Vorden. Mange af Dem kender sikkert den svenske Ellen Keys og den norske Sigrud Undsets Forsøg paa at kaste Lys over den kvindelige Sjæls Særpræg, og det er klart, at vi kan lære af saadanne kloge Kvinders Skildringer af deres eget Køn. [*Tilføjet i margenen:*] (Karin Michaëlis, Thit Jensen.) Men objektiv videnskabelig Undersøgelse af Begrebet det evig kvindelige er det jo ingenlunde. Men man kunde jo nok betegne den italienske Dr. Gina Lombrosos Bog om "Kvindens Sjæl" som et alvorligt Forsøg – saavidt jeg ved maaske det første – paa en videnskabelig Kvindepsykologi, selv om hun i sin Indledning selv kalder den "paa ingen Maade en videnskabelig Bog, men Frugten af Iagttagelser og Overvejelser." Som den fremragende Kvinde, Dr. Lombroso er, har hun hermed skabt et overmaade interessant Værk, oversat fra Italiensk til flere andre Sprog. Men dog skulde jeg tro, at det vil gaa hende, som det er gaaet hendes berømte Fader, at de Teorier, der fremsættes, vil vise sig at være alt for ensidige, saaledes at man paa flere Punkter maa tage Afstand fra dem. Dette gælder i alt Fald nordiske Kvinder, og det er jo let forstaaeligt, da Dr. Lombroso bygger sine Teorier væsentlig, om vel næppe udelukkende, paa Kendskab til og Iagttagelser af den italienske Kvinde, fra hvem den nordiske, trods alt Kønsfællesskab, dog afviger en Del, ikke blot ved sin hele Mentalitet, men ogsaa paa Grund af den Samfundsudvikling, hvorunder hun har levet. Allerede i Oldtiden forbavsedes jo Romerne over den germanske Kvindes Stilling, der var saa forskellig fra den, som Romerinden indtog. [*Tilføjet:*] ("Naar hun spørger, – da faar hun Svar".)

Dr. Lombroso finder den dybeste Modsætning mellem Kvinden og Manden deri, at hun er Altruist (Alterocentrist), han Egoist, d. v. s. hun finder aldrig Midtpunktet for sin Glæde, sin Interesse, sin Stræben, hos sig selv, men hos en anden, som hun elsker, og af hvem hun vil elskes, – medens han sætter sig selv og sit eget som Midtpunktet i sin Tilværelse.

Selvfølgelig findes der Afskygninger og Undtagelser fra denne Regel. Der er Mænd, som har Fortrin og Fejl, der er ejendommelige for Kvinden, og omvendt – ja, man kan endda ligefrem sige, at enhver Mand har noget af Altruisten, enhver Kvinde noget af Egoisten i sig.

Men denne Grundforskel i Anlægget skulde dog være den, der betinger alle sjælelige Forskelle mellem Mand og Kvinde. Ja, Dr. Lombroso hævder, at Manden, den typiske Mand, til sine Dages Ende kun vil have Interesse for sig selv, sine egne Glæder, sit eget Livsmaal, – medens Kvinden altid vil være optaget af andre, af deres Dom, af at glæde dem og faa dem til at beskæftige sig med hende. Den Kvinde, der ingen har at virke for, bliver bitter og ulykkelig, saaledes som man især kan se det med ældre, ensomme Kvinder. Denne Kvindens Altruisme, hendes Evne til at ofre sig, at gøre et andet Væsen til sit Livs Midtpunkt, den gør hende i særlig Grad skikket til at røgte Moderhvervet. Men den er ogsaa Grunden til – Skyld i, om man vil – hendes stærke Trang til Støtte, en Trang, som ingenlunde aftager, fordi hendes Intelligens udvikles, tværtimod: jo intelligenter hun er, jo stærkere føler hun Trang til Støtte af en anden Intelligens, forskellig fra hendes egen.

Hvad Manden anser som sit Livsmaal: Rigdom, Anseelse, Indflydelse, kan han naa gennem sit Arbejde. Men Kvinden, for hvem Kærlighed er Livets Maal, kan ikke saaledes ved sit Arbejde opnaa den, – Kærlighed lader sig ikke købe.

Og dette er da – siger Dr. Lombroso – Kvindens Tragedie, hendes sørgelige Lod. De Goder, som Manden kan tilkæmpe sig, og som gør ham lykkelig, formaar ikke at skaffe Lykke for hende. Og det, der er hendes Lykke, kan hun ikke tilkæmpe sig. Kvindens Altruisme er “Nøglen til hendes Sjæl” – hedder det. Altsaa: hendes særlige Dyder og Fejl udspringer af den.

Hun har Intuition σ : Evne til at føle, hvad der rører sig i et andet Menneske. Hvordan skulde hun ogsaa kunne gøre en anden til Midtpunkt og ofre sig for ham, uden at trænge ind i hans Sjæl og se, hvad der bevæger sig i den? Hun er stærk i Sympati og Antipati, Tiltrækning eller Frastødning, over for Personer og Ting; hun er modtagelig for Indtryk; hun ønsker at kende sine Omgivelsers Følelser og bliver derved nysgerrig; hun har Trang til at udtrykke sine egne Følelser og bliver altsaa meddelsom; hun maa være i Virksomhed, ogsaa hvor hun ikke er nødt dertil; [*tilføjet i margenen*: rastløs] hun iagttager hurtigere end Manden; hun føler Uvillie mod det abstrakte, det teoretiske, der synes hende uden Forbindelse med det praktiske Liv. – – –

Hvis disse Iagttagelser af Kvindens sjælelige Evner og Særpræg er rigtige, – og som Helhed er de det øjensynlig – saa er det klart, at der er Virksomheder, der passer særlig for hende, giver hende bedst Lejlighed til at udfolde sine Kræfter,

bereder hende Glæde, i ganske anden Grad, end Tilfældet som Regel vil være med Manden.

Og der er da intet Forhold, hvori hun kan finde rigere Anvendelse for alle sine Evner og Fortrin end over for Barnet, ligesom den Lykke, Moderskabet kan give hende, overgaar al anden, og det saavel i Renhed som i Styrke. Fordi Moderskabet kan udvikle de værdifuldeste Egenskaber hos en Kvinde, derfor kan Moderkaldet blive det største, der kan betros hende, den lykkeligste Opgave for hende at faa, og med fuld Føje kan man da sige, den blev hendes Livskald. Hos mangan Kvinde er sikkert Længselen efter Barnet stærkere end Længselen efter Manden. Og *har* hun Barnet, træder han i hvert Fald ofte tilbage i Skygge.

Men naar altsaa den med Rette saa højt priste Moderlykke betyder saa meget for den typiske Kvinde, hvorfor skulde hun da ikke søge for enhver Pris at vinde den, ligegyldigt, hvordan det sker?

Ja, der er jo dem, der tiltrodser sig eller tilraner sig Moderskabets Lykke, uden Hensyn til Spild af andre Værdier.

Men der er mange andre, hvis hele Indstilling over for Tilværelsen gør det umuligt for dem. De vover aldrig at sige "Jeg vil, ligegyldigt hvordan, have den Lykke, som jeg med al min Styrke begærer!" Et alvorligt, etisk indstillet Menneske spørger vel ogsaa: "Kan jeg virkelig uden at forringes og forraaes indlade mig paa at blive Moder før jeg – sammen med den Mand, jeg stoler paa, og hvis Kærlighed jeg har vundet, som jeg har givet ham min – før jeg sammen med ham har bygget et Hjem op til at modtage Barnet?"

Jo, vist er det en usigelig stor Lykke at tage sit Barn i sine Arme, at se det vokse op, leve sammen med det og følge og lede dets Udvikling. Men, som Samfundsforholdene nu er, *kan* ikke alle Kvinder opnaa den Lykke, medmindre de vil nøjes med en Brøkdæl af en Mand for at skaffe en Fader til deres Barn.

Der er jo de Kvinder, der vil dele, – der vedkender sig den Opfattelse: "Hellere en halv Mand end ingen Mand!" Men det er dog nok et stort Spørgsmaal, om det just er de Kvinder, der bliver de rette Røgttere af Moderskabet.

Men er det for øvrigt rigtigt, som det er paastaaet, at Nutidens unge Kvinde fra 18-20 Aars Alderen maa ind i et erotisk Forhold for at være lykkelig? Er det

virkelig det eneste, hun higer efter? Eller sætter hun sig ikke ofte andre Maal, høje Maal, en Livsgerning, der udløser andre Kræfter i hende end de erotiske?

Vil hun ikke ofte et “Baade – og”, fordi – som den norske Betzy Kjelsberg engang sagde – “der er kun to Ting, der tæller i Livet: at elske og at arbejde”.

Og hvor højt man end vil sætte Kvindens Moderkald, ogsaa som Middel til hendes højeste menneskelige Udvikling, saa lad os dog ikke glemme, at Moderskab alene gør det ikke. Der findes uudviklede, aandeligt golde, tomme, selvoptagede, selvkærlige Mødre. Og der findes ugifte Kvinder, der aldrig fødte et Barn og dog lever et rigt og fuldt Menneskeliv i nært og inderligt Forhold til andre Mennesker, der udløser deres moderlige Ømhedsfølelse, deres Offervillie, deres Hengivelsestrang, saa at de derved vinder en Rigdom, et Livsindhold, der vel kan staa Maal med mange Kvinders Moderlykke.

Saaledes viser Livet sig mangfoldigere, rigere nuanceret, barmhjertigere, end *de* synes at mene, der raaber op om: “For enhver Pris ind i et erotisk Forhold, ind i et Moderskab, og det, inden du knap er helt aandelig voksen!”

Nej, der er dog andre Muligheder for at faa en Livsopgave, for at vinde Livets Lykke, andre Veje til at faa Brug for sine mest særegne Kræfter og Evner. Det gælder blot om at finde de rette og faa Lov at slaa ind paa dem.

Kvindens Virkestrang gør jo, at hun ofte vil søge et Arbejde, ogsaa om hun er saaledes stillet, at det ikke er nogen økonomisk Nødvendighed for hende. Det er blevet mer og mer almindeligt, at Døtre fra velstillede Hjem for at tilfredsstille deres Trang til Virksomhed tager fat paa et eller andet Arbejde; – de har da den store Fordel, at de til en vis Grad kan vælge og vrage med Hensyn til Arbejdets Art.

Thi eet vil ingen Kvinde gøre uden af økonomisk Tvang: gaa ind i et mekanisk, manuelt Arbejde, mellem lutter saa at sige døde Ting.

Man har ellers haft saa travlt med at fastslaa, at Kvinder er saa udmærket egnede til saadant Arbejde, som ikke kræver selvstændig Tænkning, men kun en vis mekanisk Færdighed. F. Eks.: det underordnede Kontorarbejde vil man gerne forbeholde Kvinderne, men ikke give dem Chansen for, hvis Dygtighed er til Stede, at komme videre, avancere til de mere betroede, mere ansete, bedre

lønnede Stillinger.

Skal Kvindens særlige Evner og Egenskaber finde Anvendelse, skal hun leve efter sin kvindelige Naturs Anvisning, da maa hun ikke lækkes til et mekanisk mer eller mindre automatisk Arbejde med døde Ting. Det abstrakte, det teoretiske kalder ikke paa hendes Evner, – det er den praktiske, den reale Verden, der vækker hendes Interesse, styrker hendes Kraft, skaber hendes Lykkefølelse.

Det var ikke uden dybere Aarsager, at Kvinderne var de første Læger, de første til at øve Omsorg for syge, gamle, Børn og andre, der trængte dertil, – de første til at dyrke Jorden.

Det paastaas, at det var Kvinden, der først fandt spiselige Urter og faldt paa at dyrke dem; at det var Kvinden, der opdagede alle de Lægeplanter, som Videnskaben senere tog i Brug, – Kvinden der opdagede, at Koen og Faaret kunde yde hendes Børn den nærende Mælk; Kvinden, der først vævede Hør og Uld til beskyttende Klæder for Børnene, – kort sagt, næsten alle de værdifulde Opfindelser, der kom til Nytte i det daglige Liv, har deres Oprindelse fra Kvinden, der følte Glæde ved at finde Midler til at gøre alt bedre for de levende Væsner, hvis Værn og Hjælp hun var.

Kvinden elsker af Naturen at se det gro og trives omkring hende. Menneskeliv, Dyrenes Liv, Planternes Liv fylder hendes Sjæl med Lykke. Alt i Kvindens, den typiske Kvindes Sjæl viser da hen mod Moderkaldet, Modergerningen. Og kun hvad der er beslægtet dermed, kan tilfredsstille hendes dybeste Trang, hendes inderste Natur. Derfor er det en Lykke, om hun, hvis hun ikke bliver Moder i egentligste Forstand, kan finde en Gerning blandt Børn, blandt levende Væsner, der trænger til hendes Omsorg. Som Lærerinde, Læge, Sygeplejerske, som Gartner, Landmand, Høseopdrætter; i socialt Forsorgsarbejde og lignende. Derfor er det en Ulykke, om hun sit hele Liv igennem spærres inde med Skrivemaskine og Telefon. Jo mere udprægede de typisk kvindelige Egenskaber er, jo utaaleligere er for hende det manuelle, mekaniske Arbejde, der ikke kan sætte hendes Følelser i Bevægelse. – – –

Der udkom for nogle Aar siden en tysk Bog, der gribende skildrer, hvordan Arbejdet bag Skrivemaskinen føles som en Forbandelse, i Strid med det dybeste, det bedste i Kvindenaturen. Dette mekaniske, sløvende Arbejde, der kun er et Middel til at fortjene det daglige Brød, og som tilmed ofte, paa Grund af de

overordnedes Magtmisbrug og de underordnedes Magtesløshed bliver et nedværdigende Slaveri.

En udslidt, dødssyg Kontordame advarer Bogens Hovedperson, en ung Pige af saakaldt "god Familie", der, forældreløs og fattig, søger at skaffe sig Livsopholdet som Kontordame, men begærer mere end det daglige Brød, begærer Arbejdsglæden tillige, – advarer hende og tilraaber hende: "Søg Dem en Mand! Lad alt andet være Dem ligegyldigt! Gift Dem for enhver Pris!"

Man føler, hvilken Sjælevaande der taler ud af dette fortvivlede Raad til den unge levende Kvinde fra den udslidte, dødssyge Arbejdsfælle, der har prøvet aandeligt at udtørres og vansmægte i Aarevis, det Raad: "Gift Dem for enhver Pris." Hun har selv forstaaet, at Kvinden opnaar sin højeste Lykke som Hustru og Moder, har forstaaet, at Arbejdet bag Skrivemaskinen, det rent mekaniske Arbejde er i stærk Strid med Kvindenaturen. Men naar hun siger "for enhver Pris" – da forstaar hun aabenbart ikke, at Prisen *kan* blive for høj, – og det, hvad enten det gælder Ægteskabet eller Moderskabet.

Ægteskabet som Forsørgelsesanstalt, – det var jo netop noget af det, som Kvindebevægelsen først rettede sit Angreb imod. Og mente netop derved at løfte Forbindelsen mellem Mand og Kvinde op i et højere Plan.

Det var i Halvfemserne, at en Forfatterinde i en Karakteristik af nogle fremragende Kvinder, deriblandt den berømte Professor i Matematik Sonja Kovalewska, skrev om disse Kvinder: "De var alle, lige til deres Væsens inderste Rod, spaltede i to, – syge af denne indre Spaltning, som først er kommet ind i Verden ved Kvindens Frigørelse, en Spaltning mellem deres Forstands Fordringer, som de levede efter, og deres Kvindenatures dunkle Grundvold, som de forsømte. Ingen af dem kunde undvære Manden, som mere end een af dem havde troet!"

Men med al Erkendelse af, at Ægteskab og Moderskab er ikke blot den rigeste Lykke for mangfoldige Kvinder, men ogsaa deres Livs store Opgave, kan vi dog umuligt hævde, at dèr alene er Kvindens Livsopgave at finde.

Hun *kan* udfolde sit Væsens Rigdom, kan udløse sit Modersind baade i det Arbejde, der ikke blot fylder hendes Tid, og over for Mennesker, der trænger til hendes Godhed, hendes Forstaaelse. Saare nødig skulde hun nøjes med

Surrogater – det være sig en Kat eller en Kanariefugl eller helt døde Ting!

Men erkendes maa det jo, at ikke alt, hvad Kvinderne har opnaaet af Forandring i deres Stilling i Samfundet, ogsaa er lige saa mange Forbedringer.

Det nytter ikke at bilde sig ind, at Kvindens Livskamp er blevet lettere, med alle de Fremskridt, Verden mener at have gjort, og som i alt Fald materielt og teknisk ogsaa *er* Fremskridt. Men samtidig har de, der hidtil har styret Samfundet – og det er jo ikke Kvinderne, trods alle smukke Ord om den, der rører Vuggens Gænge, – samtidig har de bragt os alle ud i et Uføre, som ingen synes at kunne vise Vej ud af, – og er det ikke Kvinderne, der først og fremmest skal bøde for det?

Kvindernes Arbejdsret og Arbejdsmuligheder, deres frie Valg, angribes fra mange Sider, uden at nogen har positive Forslag om, hvad de da skal gøre.

Thi Kravet om, at de skal blive i Hjemmet, er jo visnende negativt og ganske uigennemførligt.

Paa mange Maader er det en ond Tid, vi lever i. Men mest ond for Kvinden. Man indskrænker helst hendes Borgerret, men lægger dog nye Pligter paa hende.

Hun er ikke som i gamle Dage værnet bag Hjemmets Mure, først i Forældrehjemmet, senere af sin Ægtefælle. Hun maa lære at klare sig selv. Loven siger udtrykkelig, at Hustruen er pligtig at forsørge sig selv og – i givet Fald ogsaa Manden.

Vælger den unge Kvinde det Arbejde, der er lettest, ja maaske det eneste at faa, – vælger det, eller rettere tager det, fordi hun nu engang skal leve, – ja, saa bliver hun maaske hele sit Liv en af disse “Skæbner bag Skrivemaskinen”.

Og har hun den Lykke at faa en Gerning, hvor der er Brug for hendes særlige Kvindeinstinkt, hendes Altruisme, saa hun her vinder den rige Arbejdsglæde, der er en af de største Livsværdier, saa sker det kun alt for let, at hun tvinges ud af sin Stilling ved et Ægteskab, der af den ene eller anden Grund bliver kortvarigt, – uden at hun, naar det ved Mandens Død eller ved Skilsmisse opløses, er i Stand til atter at opnaa den Stilling, hun i sin Tid maatte opgive.

Kun alt for ofte staar hun da ene som Forsørger af eet eller flere Børn, uden at kunne tilvejebringe de Livsvilkaar for dem, hvorunder hun selv voksede op.

Med Beundring ser vi ældre ofte Nutidens unge Kvinde modig tage Livskampen op.

Men forstaaeligt er det, om en og anden spørger: Hvad har hun i Grunden vundet ved den "Frigørelse", som er sket i den sidste Menneskealder eller to, dels ved hele Udviklingen, dels ved Kvindebevægelsens, navnlig den organiseredes, Kamp?

Ja, hun er jo – for at sige det med faa Ord – blevet myndig. Og det er for mig al Kvindesags Kerne. Hun har, rent menneskeligt set, selv taget sin Skæbne i sin Haand.

Er Manden ikke længer hendes Forsørger, saa er han i alt Fald ikke mer hendes Formynder, – uden for saa vidt hun selv gør ham til det! Der *er* jo Kvinder, der netop derved ynder at gøre sig takkelige i Mændenes Øjne!

Kvinden af i Dag kan, om hun ellers har Evne og Villie dertil, – ja hun behøver jo ikke engang Evnen! – selv være med at forme de Love, hvorunder hun skal leve sit Liv, hun saavel som Manden og Barnet.

Men derfor maa hun rustes til Livets Kamp. Og Forældre har ikke Lov til at opdrage Døtre efter det gamle Princip: "for Kvinden er Ydmyghed en Pryd!" Den Overbevisning om, at Kvinden er mindreværdig, som ligger Manden saa dybt i Blodet gennem Aarhundreders Tradition, maa i alt Fald Kvinden selv ikke oplæres til.

Hun skal som han opdrages til i første Række at blive et Menneske, med Mulighed for, med Ret til, at udvikle baade det alment menneskelige og det særligt kvindelige. Faar hun da den Lykke, at dette sidste tages i Brug, det være sig i Ægteskab og Moderskab eller i anden Omsorg for levende Væsner, da vil hendes Livskamp blive en stadig Spore til rigere Udfoldelse af hendes Kræfter. Thi ikke, hvad vi modtager af Mennesker, men hvad vi giver, er det afgørende for vor aandelige Vækst, for vor Indstilling over for Livet, ja vel til syvende og sidst for selve den daglige Livsfølelse og Lykke.

Og naar vi under Livskampen saa mangen Gang lider Nederlag, saa tør vi tro, at ogsaa det har sin Hensigt.

Thi har ikke Shakespeare Ret, naar han siger: “Det kommer an paa, at vi modnes ligegyldigt, om gennem Sorg eller Glæde”. Og for Kvinden, saavel som for Manden er det højeste Livsmaal, Livsopgaven, naar alt kommer til alt, dog dette: “at udvikles i sin fulde Menneskelighed, i alle sine Anlæg, saa helt og saa rigt, som det under Menneskeslægtens ufuldkomne Livsvilkaar nu engang er muligt”.

Kilde

Manuskript modtaget fra Henrik Loft Nielsen

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Foredrag, Kvindebevægelsen

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/dagmar-nielsens-foredrag-om-kvindens-saerpraeg-og-hendes-livsopgave-1924>